

Katarina Marinčič
ŽENSKA S SREBRNIM OČESOM

»Meščanska vila, okrog so same kmetije. Živa meja je iz pušpana. Zakaj se ne bi oglasil, če se boš že peljal mimo? Boš povedal, kako imajo opremljeno.«

Saj niti niso pravi sorodniki, bi ugovarjal še pred kratkim. Sinoči se je preprosto zlagal, brez kanca slabe vesti, z mirom, za katerega je čutil, da ni stvar razumske odločitve, ampak izvira iz telesa, ki ga je življenje zgnetlo in zgostilo: »Mogoče pa res, mami.«

Pri Slaparjevi vili ga je prešinilo, da ga mama šteje za potencialnega zaveznika v starčevski radovednosti – kar je dokaz, da se ji zdi dokončno in popolnoma odrasel. To mu je bilo na čuden način prijetno. Ne bi znal pojasniti, v čem je povezava, a bilo mu je kot ob tistih redkih priložnostih, ko se mu je za hip zazdelo mogoče, da bi bil nekdo drug, da bi premagal hromečo zadrego in počel stvari, ki se mu globoko upirajo: igral golf, plesal valček, ploskal v ritmu Radetzkyjeve koračnice, organiziral obletnico mature.

Zavohal je pušpan in se vrnil v otroštvo, k svojemu bistvu. To ni imelo ničesar več z mamo. Laganje sebi je bilo od nekdaj njegova najljubša zvrst laganja. Niti pomislil ni, da bi se ustavil, a se je z užitkom pretvarjal, da bo odločitev padla v zadnjem hipu.

Pospešil je šele tik ob ograji. Srce mu je poskočilo, ne od napora, pot je šla celo rahlo navzdol. Pognal se je v beg, kot da so se iz grmovja po njem stegnile pošastne gumijaste roke, debeli prsti z mehкими, mlačnimi, gladkimi blazinicami.

Brez dvoma, bile so roke iz hiše strahov v Tuilerijah, kamor sta ga oči in mami peljala za nagrado, potem ko si je dva dni potrpežljivo ogledoval Pariz in si s poševno, že čisto izpisano pisavo beležil v bordojsko rdeč blokec: *videli smo Luver, Ajflav stolp, kupolo invalidov, sarkofag Napoleona ...* Takrat se mu je zdelo zamalo, da ga nagrajujejo, kot da je še majhen. (Spet ne dovolj zamalo, da bi mu to skalilo veselje; se je pa držal, kot da ni vesel.) Na pragu zrelih let si je mirno priznaval, da so spomini na znamenitosti iz beležke oddaljeni in bleedi. *Tout change*, pisava se je v adolescenci prevesila iz introvertirane v ekstrovertirano. (Adolescenca, introvertiran, ekstrovertiran: kakšne neumnosti si izmišljujejo, kako žalijo otroka in nasploh človeka!) Edino spomin na gumijaste prste je ostajal živ, kot da je od prejšnjega dne.

Cesta je bila prazna, nikjer nikogar, on pa se je igral, da za njim pljuskajo glasovi: zdaj zategli, zdaj veselo natrgani klici, zdaj žerjavi, zdaj galebi: kakor da nekdo z verande meščanske vile izmenoma bodri gumijasto pošast, naj ne odneha, in vpije za njim, naj se ustavi in pride na kavo. Samo ozreti se ne sme in bo v redu, si je prigovarjal. Saj ne vedo, da jih sliši. V redu, zdaj je v redu, zdaj je dovolj daleč.

»Dvakrat sem pozvonil, mami,« bo rekel. »Ali jih ni bilo doma ali pa so še spali.«

V soboto ob desetih dopoldne ne bi bilo nič nenavadnega, če bi spali. Pozvonil bi, čakal, se gledal v oknu. Občudoval bi svoj trup, široke prsi in raven trebuh v fluorescentno zeleni majici. Čelado bi snel, že čevlji so dovolj racmanski. Žal bi se najbrž v šipi

videli tudi podočnjaki: kadar je soparno, mu nabreknejo. Ko bi pozvonil drugič, bi ga dlan zaskelala, iz tega bi sklepal, da je zvonec brneče, vrtajoče vrste. Med blaga čustva, ki bi se mu porajala ob pogledu na hišo, bi se primešala zahtevnejša naklonjenost. Misel, da nekoga zbuja, bi mu bila naenkrat v zadovoljstvo. (Saj ne vemo, kaj nas v resnici zbudi. Svetloba, hrup, dotik – ali v vsakem primeru strah pred vdorom?)

Anja Kogovšek Slapar bi vzdrgetala od jeze, ker sosedje spet adaptirajo. Potem bi se spomnila, da je v vili, ne več v Ljubljani v stolpnici. Ah zvonec, bi vzdihnila in se prevalila na bok. Ni govora, da bi šla odpret. Slapar in otroci bi mirno spali.

Bilo bi, kot da njega, Emila, sploh ni. Ptiči bi čivkali v veselje hišni gospodinji, ki bi opazovala progo sonca na parketu pred posteljo in bi ji iz desnega očesa na blazino mezele jutranje solze. Mogoče bi pregibala prste na rokah, mogoče ji členki otečejo, če predolgo leži. (Njenih dlani si ni zapomnil. Lahko da so že na pogled pianistične, lahko da niso. Nimajo vsi pianisti pianističnih rok.)

Približal bi se steklu, da bi odsevi izginili in bi videl v vežo. Dežni plašč, vetrovke, jope, slamnik, dežniki. Copati, postavljeni v vrsto. Pločevinasta skodela in vijoličasta posodica whiskas. Na notranji polici prah in dlaka. Kosmi vzprhutavajo, ker okvir ne tesni. Še druga, poetična razlaga: prah se premika, ker je domovanje polno živih bitij.

Naenkrat bi se zavedel, da celo večnost menca pred hišo, v katero ga ni nihče vabil. Pognal bi se z vrta, jezen nase, potem nase vedno manj.

Niti slučajno, bi sopol. Niti slučajno se ne bi vsiljeval. Deset minut bi posedel. Kave ne bi. Kvečjemu kakšen sok, najrajši kar vodo.

Če se ne bi potuhnila in bi mu prišla odpret, bi jo za začetek vikal. Dober dan, ne vem, ali se me spomnite, moja mama vas je nagovorila po koncertu, junija v letnem gledališču. *Spomniš*, bi ga prekinila in se nasmehnila – ker ali se niso takrat menili, da so v sorodu? V daljnem, bi pritrtil. Tvoj praded in moja praprababica, Ana Kogovšek, po domače Pričkarjeva Ančka, sta bila bratranec in sestrična. Ona se je poročila v Avstrijo. Potomci imajo majhen hotel ob Vrbskem jezeru.

Utihnil bi, ker bi opazil, da so ji misli odplavale. Razumel bi, ne bi zameril, tudi njega rodoslovje ni nikoli zares pritegnilo. Še drugače: obnemel bi. Njene oči bi sijale motno kot poznojesenske zvezde. (Na koncertu je bila v obleki brez rokavov. Gladiole, ki jih je dobila ob poklonu, je prislanjala k nadlakti, kot z rahlim odporom, stebila so bila najbrž mrzla. Neverjetno, kako belo kožo imajo nekatere ženske po nadlakteh, zlasti po notranji strani.)

Ni grših rož od gladiol, je gonil v rahel klanec. Rože, kot bi si jih izmislil inštruktor azijskih borilnih veščin. (Veliko teh ljudi za hobi riše, njihovi priljubljeni motivi so sablje, plameni in zmaji.)

Prehitel ga je zelen avto. V tretjo daj, punca, motor se muči, je rekel v mislih. Brez posebne zavzetosti, nad trenutno resničnostjo se ni nikdar jezil, kot se je nad spomini in spekulacijami.

Pot se je kmalu spet zravnila. Vroč dan je bil, po cesti pred njim so se delale bleščeče lise, lažne luže. Oddahnil si je, ko je zapeljal v hosto. Lica je pobožal hlad, veke so se blaženo razprle. Ustavil se je na prvem izogibališču, sedel na hlode, se ozrl naokrog. Žarki so prebadali krošnje, navpično kot težki mendeninasti drogovi. Fotografiral je. Z dlanjo je zaslonil telefon in videl, da mu je uspelo ujeti smaragdno svetlobo. K fotografiji je pripisal: *Včeraj zvečer klicala mami, vse v redu. Kako sta vidve? Tukaj vroče. Ne vem, če bo zgoraj omrežje, ne skrbita, če se ne javim. Tisoč poljubčkov.* Nato se je spomnil: *Še brez slike, če vama ne deluje večpredstavnost.*

»Takole,« je rekel in vstal.

To je bilo prvo, kar je glasno rekel, odkar je telefoniral z mamo. Zvenelo mu je kot slab posnetek. Požrl je slino, da bi si odmašil ušesa. Obšla ga je omotica, pred očmi se mu je naredilo črno, iztegnil je roko in se naslonil na prvo deblo, ki ga je zatipal. Spregledal je hitro, a stvari so imele še nekaj sekund zlat rob. Papapapa, je slišal: detel ali zelo oddaljen stroj. Slišal je tudi svinčeno oseko v svojih žilah.

Prisilil se je in popil požirek iz čutare. Voda se mu je zataknila, v prsih se mu je naredil zračni mehur. Ne vode ne zraka ni bilo veliko, a mehur je bil nekako trd in ga je tiščal, tiščanje ga je sililo, da se je grbil. Sklenil je, da se bo peljal naprej, na kolesu si tako ali tako zgrbljen.

V trebuhu mu je klokotalo, želodec mu je utripal močneje kot srce, špikalo ga je v žlički, grabilo ga je v križu. Počasi pa so tegobe minile. Stegna in meča

so mu vzžarela, dobil je občutek, da se mu mišice in kite ne napenjajo več. Stegna so nihala, navzdol jih je vlekla sila teže, od spodaj je prihajal vse močnejši vzgon, kot od litoželeznega pedala pri šivalnem stroju. Samo v napoto mi je, je zmerom govorila stara mama, na podstrešje bi ga dala, če ne bi bila ta miza težka kot cent.

Težka kot cent, težka kot cent, je dihal. V izdihih so bili nastavki smeha. *Tsent. Tsent.*

Iz hoste je pripeljal med puste rjavkaste bregove. Na hišah so bile rdeče tablice: Soteska 1, 2, 3 in 4. Soteska 2 je bila neometana, spuščene rolete je obraščal mah. Čudna kombinacija, si je mislil: rolete, prostaško premoderne za hišo na kmetih, trohniyo od starosti. (Puščoben graben, ne pa soteska.)

Zložno je vozil skozi vasi z ustrežnejšimi imeni: Črna vas, Črne vode, Črnačev rovt, Huda žaga. V jarkih se je sušilo blato barve ajdovih žgancev. Iz odtočnih lukenj v škarpah so viseli šopi posteklenele trave. Prometa je bilo malo.

Dvakrat je peljal mimo starca. Ni mogel biti isti starec, a obakrat je bilo enako. Mož na bankini je strmel predse, kot da občuduje razgled. Razgleda ni bilo, starčeva drža je že zato učinkovala klenu in kljubovalno. In tudi zaradi jope, ki jo je dolgoletna nošnja spremenila v oklep.

V Črni vasi so imeli bar. Vrata so bila zaprta, notranjščina temna. (Mogoče odprejo zvečer, če je bar.)

Nato se je začel glavni vzpon. Pusti bregovi so se razmaknili, cesta je vzžarela kot steza v nebesa na

nabožni sliki. Nataknil si je očala in zategnil rokavice. Zdaj nekaj časa ne bo več razmišljal v alegorijah.

Rinil je v hrib, teklo mu je po obrazu, po hrbtu in iz nosu. Fantek s štrlečimi lasmi mu je kazal jezik skozi zadnjo šipo škode superb. Ko ga je hotel še on pokazati njemu, se je zavedel, da mu jezik že moli iz ust: otrok, ki je medtem izginil za ovinkom, ga je pravzaprav oponašal. To se mu v trenutkih žgočega napora ni zdelo smešno, prej bridko. Dražili so ga tudi ljudje, ki so med prehitovanjem pomenljivo odvracali pogled. Neka ženska na sovozniškem sedežu se je še posebej trudila, da ne bi niti ošinila njegovih beder. Tolsto lice ji je drhtelo, bila je bleda, oči je imela občrtane kot Nefretete.

Na vrhu – saj še ni bil pravi vrh, a bil je vmesni cilj, konec najstrmejšega dela ture – se je razveselil. Senožeti! Beseda mu je bila všeč in je bila primerna. Pokrajina je bila skledasta, kopasta, mehko veličastna. Vas je ležala udobno. Za hiše je bilo dovolj prostora, niso bile nagnetene, le skupaj so stale, v zmerni slogi.

Kako malo je treba v naši deželi, da se iz mesta umakneš v kmečko idilo!

Takoj po tej ga je preblisnila še ena svetla misel: vtis, da je kraj srečen, je dobil, ker ve, da se ljudje vsako popoldne vračajo, iz tovarne ali iz pisarne naravnost med senožeti. Pozimi se že mračni, ko pridejo iz služb. Tema jih ovije kot odeja, jih za celo noč loči od sveta, da spijo kot v zibelki sredi vesoljstva. Na poletno soboto opoldne je ravno nasprotno, dom je veseljstvo, preostali svet je tako daleč, da se ga ne čuti.

Razjahal je, hodil ob kolesu in poslušal. Od nekod se je slišal mikser, metlice so rožljale po plastični posodi. Nekje je čofotal otrok, najbrž v napihljivem bazenčku, tanek vrišč se je bočil kot nad morjem. Iz na stežaj odprte garaže je donela sredozemska popevka.

Stopil je v ritmu brenkal, sproščeno in slovesno. Besedila ni razložil, a saj ga je znal na pamet, vedel je, kdaj se pesem odžene v himničen zanos. Na prelomu pred refrenom je zamižal, oblil ga je prijeten srh, kot od frotirja okrog ne prehudo opečenih ram.

Ko je bil on majhen, se ni nihče vznemirjal zaradi sončnih opeklin. Tistole balkonsko nišo so popleskali ravno takrat enkrat. Njegove za večno otroške oči so se razveselile geometrične poslikave. Vzorec je bil črno-bel in se je svetlikal. Krogi, trikotniki in trapezi. Lesket najbrž marsikoga zapelje v zmoto, da je v vdolbini mozaik, pa je samo barva s kremenovim prahom. Ko je bil on majhen, so bile moderne umetne stvari. Kombineže iz poliestra, košare iz plastičnega šibja, pijače grozljivih barv.

Pod balkonom se je z ukročeno krčevitostjo razraščal rododendron. Dnevno sobo je zastirala kratka zavesa z borduro, orhideje na polici so bile postrojene kot revijske plesalke, vsa stebala pod istim kotom. Misel na neizprosen red v tem gospodinjstvu je bila na turoben način dražljiva.

V starem delu kraja je bilo tihó, čeprav so bili ljudje zagotovo doma. Pravi kmetje ne hodijo na morje, niti na izlete ne. Zrak je bil poln kislih vonjav: gnoj, kompost, silaža, lanska jabolka.

Cerkev je bila majhna. Na oglasni deski ob vhodu na pokopališče je visel pokopališki red z žigom in podpisom predsednice krajevne skupnosti, zraven vabilo na šahovski večer in oglas za inštrukcije iz matematike in fizike. V kapeli je stal sveti Peter s knjigo in ključem, gledal je nedolžno in veveričje bistro, bil je izrazito rjavook.

Tišino je preparal hripav lajež. (Psi imajo oster sluh, razburi jih že malenkost, dovolj je suha veja pod kolesarskim čevljem.) Emil se je ustrašil. Strahopetnosti se ni sramoval, pač pa tega, da si je oddahnil, ko je zaslišal rožljanje verige. Rekel si je, da bi kar ubil debelo babo, ki je zavpila jebemtimer in brcnila kastrolo v priklenjenega volčjaka. A to je bila le infantilna samotolažba, dodatna sramota. V resnici se je ženski skrušeno nasmehnil in izjecljal dober dan. Pokazala mu je hrbet. Na kopastem zatilju je imela čopek. Bila je še mlada, največ trideset.

Ob prihodu med senožeti je upal, da bo v kraju gostilna. Pa ni bilo niti turistične kmetije. Saj ne da bi šel na turistično kmetijo, presramežljiv je bil za umetno domačnost.

Malical je pod staro jablano. V sendvičih je imel piščančjo posebno salamo, sir in kumarice. Nalašč je vzel na pot hrano, ki je doma ni jedel. Zdaj, ko ni bilo gostilne, se je to izkazalo za preroško: kljub vsemu sprememba.

Zleknil se je, priprl oči, spolzel v dremež. Sanjalo se mu je, da ga preletavajo kačji pastirji in da nad njim brenčijo čebele in ose. Po sanjski logiki je vse to vzel za dobro. Zbudil se je mahoma, v popolno tišino.

Odjeknila je in se nato le počasi polnila z glasovi: škržati; velik ptič, ki se prestopa in brska; potok; kosilnica. Bilo je soparno in tiščalo je k tlom, on se je čutil svežega. Pomislil je, da ob potoku raste lapuh. Lapuh, kalužnice, glen: mokre, hladilne besede.

Noben gozd ni kot smrekov. V nobenem ni tako temne sence in tako prepoznavnih vonjev. (Dišalo je zlasti po smoli. Zrak je bil sirupast, lahkotno opojen.) Smrekov les ni prida, mehak je in na nepredvidljive načine spreminja barvo. Les je eno, drevesa nekaj drugega. Kot drevesa so smreke skrajno predvidljive. Njihove veje so zmerom enako težke, prožno pobešene pod vedno istim bremenom. Gotovo se tudi lomijo. Gotovo tudi smrekove iglice odmirajo in odpadajo, za odmrlihi odganjajo nove. A to se godi neopazno, življenjski procesi smrek potekajo v tajnosti.

Premišljal je, da so se mu smrekovi vršički od nekaj zdeli umetni, voščeni. In mah po deblih, kako naj bi ga opisal drugače, kot da ga primerja z neživo stvarjo? Žameten je. V smrekovem gozdu je manj šumov kot med listavci. Klopov menda ni, ta skrb odpade. (Gozdna cesta, je pisalo ob zadnjem razcepu, uporaba na lastno odgovornost.)

Pri baraki na jasi se ni mudil, vse skupaj je le preletel s pogledom. Zbirališče nekakšnega društva, nad vrati grb in gamsovo rogovje. Vrtni žar s cementnim dimnikom, kupček oglja, rešetka in stojalo za kotel. Klopce, obite z vzorčasto plastiko, ki se ponavadi uporablja za namizne prte; sod za kapnico, prosojno bel, črni kolobarji v višinah, do katerih se je v

preteklosti natekla voda; manjši sod za odpadke, moder, poln zelenih pločevink; ko ga bodo spraznili, ga bodo spet lahko pokrili z lesenim pokrovom, ki mu je nekdo naredil ročaj iz ladijske vrvi.

Vrh je dosegel zgodaj popoldne. Za spust po svetlem je bilo še dovolj časa. Če je pred domom na prelazu pomislil, da se tema nezadržno bliža, to ni bila skrb, le opaznanje.

Zakaj rečemo, da mrak pade? Mrak se prikrade od spodaj, čaka v zasedi, naposled od strani stisne obroč. Obroč je bil že zarisan, ob robu vidnega polja je vznikala črna črta. V *tem* smislu je bila tema že blizu.

Parkirišče je bilo polno. Na terasi, tlakovani s pranimi ploščami, so pod frfotajočimi senčniki sedeli izletniki, zatopljeni v kelihe s smetano. Spodnja polovica stavbe je bila iz odsevnega stekla, zgornji del obložen s pločevinasto kritino opečne barve. Od vijakov, s katerimi je bila kritina pritrjena, se je kot kavna gošča pocejala rja. Zavesa v mansardnih oknih so bile rdeče-belo kockaste.

Bilo je kot kje v Italiji, kot v Dolomitih: hribovsko, a svetovljansko. Vzdušje ga je razveselilo. Na kraju, kjer je bil prvič, je vladala atmosfera, v kateri je bil dosti bolj domač kot potuhnjenci, ki so ga motrili s terase. *Felicità!* Le glejte me, kako zaklepam kolo! Vidite, resnično prilagojen človek pred gostiščem na prelazu počne natanko to, v natanko takih športnih oblačilih. In zgodi se, zakaj ne, da človek sklene podaljšati kolesarsko turo in v mikavnem gostišču ostane čez noč.

Iz preddverja je najprej pokukal v prostor na levi. Majhna pisarna. Med mizo in oknom je bil čez laminat pogrnen otroški tepih s cesto in križišči.

Notranjost lokala ga je razočarala. Duh po topli plastiki mu niti ni bil zoprni, godil mu je, kot nam godijo pričakovane stvari. (Kaj naj bi drugega pričakoval za odsevnimi okni?) Le oprema je bila nepričakovano brezdušna, zlasti mizne ploskve v barvi in vzorcu prepeličjih jajc. Mogoče se vtis omili, se je tolažil, kadar je hladno in niso vsi zunaj. Še bolj ga je potolažila zaprašena pustna girlanda nad blagajno.

Opazil je, da so žgane pijače na dolgi polici razvrščene z estetskim čutom. Na osrednjem mestu, na prehodu med rdečimi in zelenimi etiketami, je stal cynar. Domneval je, da razporeditev ni delo gospe, ki za šankom pospravlja posodo. A tudi v kretnjah te žene je bilo nekaj prikupnega. Jemala je iz pomivalnega stroja košare s posodo, od katerih se je kadilo, umikala je obraz pred paro, nagibala in stegovala vrat kot ptica, ki se ureja.

»Ven, druga vrata desno,« mu je zaklicala.

Ko je prišel do blagajne, je najprej pozdravil. Vedel je, da je to neumno, da po nepotrebem in proti njegovemu namenu zveni očitajoče. Lahko bi preprosto odkimal, češ da ne išče toaletnih prostorov, namesto da se je oklepal vnaprej zamišljenega dialoga: »Dober dan, gospa.«

»Kar usedite se zunaj. Bo postregla,« je odsekala ženska.

Ni bil čisto prepričan, da ji je šel očitek do živega, mogoče je zmerom tako ropotala s porcelanom. Ne,

ničesar ne bi naročil, naročil bo pozneje, je razlagal v trušč. Po naključju – ali pa ni bilo naključje in se je tu vendarle pokazala moč pretehtanih besed – je tišina nastala ravno v trenutku, ko se je vrnil k načrtovanim replikam.

»Veste kaj me zanima, gospa. Saj imate pri vas sobe?«

Ženska ni odvrnila oči od kavnega aparata. Prav tja, v kavni aparat, ne morda čez ramo v ozadje šanka, je zaklicala: »Klavdija!«

Klavdija je prišla skozi obok, nad katerim je pisalo *vstop samo zaposlenim*. Ni bila velika. Da bi jo objel, bi se moral skloniti. Oblečena je bila v črne elastične hlače in svetlorjavo jopo z zadrگو. Predpasnik je nosila zaradi žepa, da je imela kam pospraviti listnico. Zavohal je mehčalec in enega tistih zoprno pudrastih deodorantov. Prisdil ji je kakih petintrideset let. Od dvajsetega se najbrž ni dosti spremenila. In se še dolgo ne bo, njeno telo je po naravi čvrsto, ustvarjeno za gimnastiko.

Ogledal si jo je s spokojnim zanimanjem. Vse je videl, vse razumel. Z obraza ji je prebral, kako malo se ji je v življenju zgodilo. V šoli je bila odlična, najboljša v razredu, dobra tudi pri telovadbi, nikoli ji ni bilo nerodno. Pri tem je ostalo. Petice, pohvale in medalje so zakrknile kot popki, ki jih je pomorila slana, iz leta v leto manj sošolk si je želelo, da bi bile kot Klavdija. Razočaranje se na njenem obrazu ni pojavilo s časom. Že od nekdanj, že vnaprej je bila razočarana. Ko je bila mlajša, ji je to dajalo celo nekakšno premoč, motiv, da se je zaničljivo zmrdovala, če so ji napovedovali, da bo s pridnostjo in spretnostjo veliko

dosegla. In še vedno je spretna in pridna in ji ni nikdar nerodno.

»Kaj je, gospa Albina?« je vprašala.

Kaj je *spet*, je rekla v mislih.

»Gospod je za sobe,« je skomignila Albina.

Klavdija je šele takrat opazila, da nista sami.

»O, dober dan,« je rekla. »Prespal bi?«

Odličnjakinja ga je tikala. Ironija.

»Če imate prosto sobo. S kolesom sem, veste.«

Zgornja ustnica ji je trznila. Smehljaj se ni razširil do okroglih lic, ki so jih božali na paža ostrizeni lasje.

»Saj se verjetno vidi,« je dodal in se pogladil po trebuhu.

Zasmejala se je gospa Albina, ne Klavdija.

»Če nimate, nič hudega,« je rekel.

Klavdija mu je namenila ravnodušno začuden pogled. (Tudi to je takoj opazil in razumel: v trenutku, ko ga je prvič tako pogledala, je bila že odločena, da bo tak pogled nasploh primeren za občevanje z njim.)

»Imamo sobe,« je rekla.

Iz predala v točilni mizi je vzela košarico s ključi. Številke na obeskih so bile napisane na roko.

»Boste pogledal, če vam je v redu?« je vprašala.

»Ni treba, v redu bo!« je vzkliknil.

»Enoposteljna, tuš in vece,« je rekla.

»Ne bova šla v recepcijo?« je vprašal. In v odgovor na ravnodušno začudenje: »Mislil sem, da je recepcija v pisarni zunaj.«

»Pisarna je v najemu,« je rekla. »Kar tukaj daste osebni dokument.«

Klavdijo je jezilo, da se ji knjiga gostov zapira. V tem se je lahko poistovetil z njo: ljubezen do dobrih, sovraštvo do slabih zvezkov.

»Vas spremim,« je rekla.

Ne ne, se bo že znašel, samo usmeri naj ga.

»Tamle,« je pokazala v kot, kjer je komaj razločil lesk vratnega okovja. »Nadstropje, soba štiri.«

Vzel je ključ in zataval. Razum mu je govoril, da je v tistem kotu manj mračno, kot se mu dozdeva, da so njegove zenice, ki so bile ves dan izpostavljene soncu, izgubile prilagodljivost. Nad razumsko razlago se je zgrnil – in jo zagrnil – gost in strašljiv občutek: da bi se mu oči privadile na takšno temo, bi moral mižati toliko ur, kot jih je v celem življenju prebil na soncu.

»Čakajte!« ga je poklicala Klavdija.

Obrnil se je nazaj proti svetlobi. Oči so ga zbolele, zažel jih je zlat krč. Bolj nenavadno je bilo, da ga je na enak način stisnilo v spodnjem delu trebuha. Kot bi se nečemu predajal, kot bi izgubljal nadzor.

Klavdija je iztrgala listič iz kvadratnega blokca.

»Pripada vam zajtrk,« je rekla.

Za vrati ni bilo več temno, polkletna okna so pripuščala mlečno svetlobo. Oči so bile naenkrat najmanj pomembno od čutil. Videl je čisto dovolj: teraco, plutovinast opaž, kovinsko stopniščno ograjo. Oblil ga je mraz. Zmrazilo ga je drugače, kot če bi v vlažni majici prišel na prepih. Hlad je bil prastar, oklenil in obtežil mu je telo kot kalup. Smrdelo je po plesni, izpod ostrega vonja po penicilinu je lezel sluzasto trohnoten duh. Spomin na to, kako sta šla z babico v lekarno, se je spremešal s spominom na to,

kako ji je moral v klet po krompir. (*Saj te ni strah, Mili?*) Ljubi bog, se je zgrozil, kaj sem si naredil, kakšna noč je pred mano! Zobje so mu šklepetali. Proti sredini stopnic se je majčkeno ogrel, najbrž samo od gibanja.

Na vrhu so bila še ena vrata, zastekljena kot altdeutsch kredenca, z debelo gorčično rumeno šipo. Pokljukal je. Telo je včasih pametnejše od človeka. Šele naknadno je doumel, zakaj ga je razveselilo, da se vrata niso takoj vdala. Lepljiva so bila od dolgolepne pripeke, v mansardi je bilo vroče. Prestopil je prag in skrbno zaprl za sabo. Prisegel bi, da je z obrazom pretrgal toplo, suho pajčevino – čeprav ni na roki, s katero se je otrl, ostalo nič. *Spinne am Morgen bringt Kummer und Sorgen, Spinne am Abend erquickend und labend.* Rad je imel hišne pajke in je upošteval le drugi del pregovora: popoldne ali zvečer se je pajka še posebej razveselil.

Nekoč je od nekega krovca slišal, da pajki pridejo v hišo s tramovi, da pajčje kolonije preživijo selitev iz gozda v ostrežje. Ni raziskoval, ali je to res, verjel je na besedo, iz občutka, da bi bil takšno selitev – posek, drčo, oblanje, škripce, kladiva, žage, vse, kar naj bi drobna bitja srečno prestala v vatastih zapredkih – v človeških dimenzijah zmožen prestati tudi sam. Odpornost in prilagodljivost, ki ju je dokazovalo čudežno preživetje pajkov, sta mu imponirali, kot nam imponirajo tiste izmed naših dobrih lastnosti, za katere vemo, da jih ljudje ne opazijo ali ne znajo ceniti.

Soba je bila majhna. Zrak je bil postan, vonjalo je po firnežu. Odvrgel je torbi in se sezul. Potegnil

je s postelje pregrinjalo in koc in ju stlačil v omaro, da ju ne bi nikoli več videl. Zleknil se je in se pokrnil z rjuho. Pod rjuho – kot bi se skrival, in vendar ne tako, ne sramežljivo – si je počasi slekel pajkice, majico, nogavice, spodnje hlače. Platno se ni staknilo z golo kožo, dotikalo se je posameznih delov telesa kakor zdravniška dlan.

Natipkal je sporočilo. *Prispel na prelaz, sklenil prenočiti in podaljšati izlet. Vremenska napoved dobra. Dom čisto v redu. Pogrešam vaju.*

Res ju je pogrešal. Ko je tipkal, mu je šlo na smehljaj. A to ni bil smehljaj srečnega človeka, prej smehljaj dobrega človeka, ki od daleč opazuje srečne ljudi. On, resnični, otipljivi on, je bil v tistem trenutku zadovoljen, ne srečen. Soba, v kateri se je nastanil kot v pajčjem zapredku, ga je napeljevala na zapletene misli, ki jih je sproti opuščal v zavedanju, da je z najnujnejšim preskrbljen.

Imel je še en sendvič in pol čokoladke. Ne bi mu bilo več treba dol. Najbrž bo šel, pivo bi se prileglo.

»Če ni friteza skozi jašek,« je pomislil za vonj po firnežu.

Ko je nebo za okencem postalo vijoličasto, je vedel, da je skrajni čas. Vrata tuš kabine so mu ostala v roki. Nataknil jih je nazaj, nato pred priprtimi počakal na toplo vodo. Kad se mu je upognila pod stopalom. Kot plastična pečina pod Wotanom v tisti ruski predstavi Valkire.

Milo je bilo nataljeno od vročine – ah, nemogoče, da bi bilo že rabljeno. Brisača je bila sprano roza,

zagotovo iz obdobja pred zadnjo obnovo doma na prelazu.

Oblekel je karirasto srajco in bermuda hlače in si rekel, da je zdaj napol v civilu. Srajca je bila le videti klasična, bila je iz športne trgovine. Material je bil svilenkast: tkanina, ki se hitro suši in ostaja gladka. Pomračil se je ob misli na samotneža, ki bi si takšno srajco, ali celo več takšnih srajc, kupil za vsak dan, v utvari, da mu bo uspelo brez likanja vzdrževati vtis, da za njegovo garderobo skrbi ljubeča roka.

Vrh ledenega stopnišča je glasove iz lokala slišal, kot slišimo izpod vode. Ni bil čisto prepričan o njihovem obstoju, zdelo se mu je, da mu morda samo šumi v ušesih. Prizor, ki ga je uzrl, ko je odsunil vrata, je bil eden najresničnejših, kar jih je v življenju dobil pred oči.

Okrog šanka so stali moški. Na hitro je preštel, osem. Razkoračeni so bili tako čvrsto, tako vkopani, da si je rekel: čudež. Čudež, da je prostor, ki se je še pred dvema urama zdel prazen in pust, zdaj kot od pradavnine zaseden! Že res, da je tema iz šip naredila črn zid, a ta sprememba ni bila ključnega pomena. Posest mož ob šanku niti ni segala do oken: le do tja, do koder se je razlivala svetloba zvonastih plehnatih svetilk nad točilnim pultom. Tudi če so bile žarnice samo šestdesetvatne, je bilo luči več, kot se tukajšnjim ljudem zdi spodobno za doma, in bila je toplejše barve. Skupno ognjišče, privlačnejše od domačih ognjišč. Žerjavica v votlini, v ozadju votline blesk steklenic in kozarcev, gusarski zaklad. Ni čudno, da so fantje vsak večer tukaj.

Sedel je k mizi na obrobju osvetljenega pasu. Pogled mu je obvisel na ploskih zadnjicah, za spoznanje prenizko in brezvoljno, prav kot so na njih visele hlače. Šele čez čas je opazil, da sta med možmi tudi dve ženski. Obe sta bili v senci, vsaka na svoj način.

Starejša je spokojno sedela na barskem stolčku, s komolcem slonela na vogalu šanka, srkala belo vino in se le poredkoma na kaj osredotočila – pa še takrat ni zares usmerila pogleda, ni premaknila glave, le oči, za katere se je že od daleč videlo, da so modre, so ji vžžarele. Lasje so bili peroksidno blond, tupirani in speti z lasnicami.

Mlajša je bila majhna, suha in temna. Okrog šanka se je motala kot škratovka po podrasti. Nagovarjala je moške k partiji pikada.

»Mater si tečna, Andreja,« je nekdo rekel. »Tečna kot muha s tem pikadom.«

Škratovka se je krohotala z medvedi, prisiljen smeh je razgalil ograjaste prednje zobe in praznino, kjer bi morali biti kočniki. Starejša ženska je skomignila, skomig jo je za hip spravil iz ravnotežja, nekako kinknila je, se brž ujela in se namrdnila. Nihče razen Emila ni opazil. On tako ali tako ni štel.

Seveda so stalni gostje zaznali njegov prihod. Medtem ko je stopal k mizi, je kakih pet sekund vladala tišina. Ne več kot pet sekund, potem so se potrudili, da so znova dvignili trušč: bilo jim je pod častjo, da bi jih zmotil *outsider*.

To je bil prvi razlog, da so ga pustili. Drugi razlog je bila volja vladarice, usidrane v zalivu točilne mize.

Ko ga je Klavdija zagledala v kotu pri vratih, se je najprej namrščila. Hip za nejevoljo se je na njenem obrazu pojavil napet, strog izraz. Dvignila je obrvi, stisnila zobe, z nemo odločnostjo ukazala možem, naj mu dajo mir.

Blagroval jo je, čeprav je vedel, da se ni zavzela zanj, ampak za ugled doma na prelazu – in še to ne iz privrženosti gostišču, zgolj iz odličnjaškega konformizma. Sedel je v zavetju svoje mize kot na zatišni skalni polici, kot v loži, in spet razumel, kako je s Klavdijo. Njena večerna avtoriteta je krhka, odvisna od ravnotežja med pozornim poslušanjem in gledanjem v prazno. Ustvarjati mora vtis, da ji nič ne uide, še posebej nobena šala. Dobro je, če se ji na licih delajo jamice, kot da ji gre na smeh. Smejati se ne sme, če bi se smejala, ne bi bila več prevodna, napetost ne bi več tekla skozi njo. (»Ne gnjavi, Stojc, Klavdija te bo ven vrgla. Glej jo, je že huda.«)

Preden je šla k Emilu, si je oplaknila roke in jih obrisala v krpo. Ni ga vprašala, kaj bi, samo ustopila se je ob mizi.

»Veliko laško, če imate točeno, drugače steklenico,« je zdrdral. »Kuhate ob tej uri najbrž ne. Kak prigrizek bi se dalo dobiti?«

»Kaj to mislite?« ji je ušlo.

»Kar je na razpolago,« je rekel. »Res vseeno. Lahko krof.«

»Krof?« je začudeno vprašala.

»Zaradi okraska sem se spomnil,« je rekel in mignil proti girlandi nad blagajno.

Glas od šanka: »Pa res, Klavdija, ti še kar pusta hrusta praznuješ!«

»Skutna pita od Kavčiča, slani zavitek,« je tiho rekla Klavdija.

»Slani zavitek,« je odvrnil, tudi on po tihem, skoraj zarotniško.

Do kovanja zarot ji ni bilo, razločno je vprašala: »Pogrejem?«

»Ja, prosim,« je rekel, iz gole želje po uveljavitvi. (Zvonček mikrovalovne bo zarezal v ustaljeno zvočno kuliso, to bo vsaj drobno zadoščenje.)

Ko je dobil, kar je naročil (pivo je bilo v steklenici), ko se je sprostil in se začel počutiti varnega, se mu je perspektiva razširila. Še vedno se mu je pogled najpogosteje ustavljal na njej, na odličnjakinji v ožarjenem zalivu. A počasi so se mu tudi možje na obrežju izrisali vsak zase.

Eden teh ljudi je bil neverjetno lep: kot žlahten mlajši očak z orientalistične slike, kot popotnik iz reklame za cigarete Camel. Lasje peščene barve (svetlorjavi lasje, ki počasi sivijo) so se svedrali po zagorelem tilniku. Obrvi so bile temne, veke lupinaste, nos velik in ravno prav ukrivljen, ustnice sočne in razbrazdane, kot dva krhlja. Tak mož diši po tobaku, senu, usnju in motornih mazivih.

Emilu bi bilo ljubše, da bi bil ta. Toda Klavdija se za lepega moža ni menila. Nekomu drugemu je nalivala nerodno in počasi, kot bi hotela pokazati, da strežba njemu ni del službe, ampak prostovoljno, amatersko služenje. Natakaričin malik je bil še mlad, svetlopolt, redkolas, z nastavkom pleše. Veke mu je zategovalo,

če bi bil nemški igralec, bi zaradi visokih ličnic dobival vloge Rusov. In v njih vedno znova prodajal isto grimaso, krvoločen smehljaj, ob katerem se dekle, kot je Klavdija, vznemiri in do bolečine zmede.

Mučno je gledati tak prizor, bolje ne razmišljati o takih odnosih.

»Energijska točka,« je poudaril debeluh v gumijastih škornjih. »Nisem verjel. Zdaj me že tri tedne ne boli.«

»Kaj je to, neki žarki?« je vprašal fant z očali in se mimogrede otresel škratinje: »Daj mir, Andreja!«

»Andrejo matra energijska točka,« je poskusil Stojc.

Andreja je siknila in zamahnila, udarec je šel v prazno, tako kot dovtip. Stojc se je prisiljeno režal, ne Andreji, Andreja se je jezila, ne na Stojca, oba sta bila utrujena od brezupnega prizadevanja za pozornost.

»Jaz ne vem, kaj je,« je rekel mož v gumijastih škornjih, »samo to vem, da me ne boli več.«

Plavolasa gospa je spregovorila, kot da se oglašča iz daljave: »Seveda te ne boli več, Jože.«

Glas je bil mlajši od ženske, nežen, medén: »Točka odstrani energijsko blokado, telo začne uporabljati naravne samozdravilne sile.«

Fant z očali je ob razlagi zmajal z glavo, nato začel misliti na nekaj drugega: zatopil se je v svojo dlan, pregibal je prste, mogoče je računal.

»Energija je povsod, ves čas smo nezavedno v njej,« je rekla plavolasa ženska. »Energijska točka olajša pretok in nam omogoči ozaveščeno črpanje prane neposredno iz veselja.«

Nihče je ni vprašal, kaj je prana, preveč pomenljivo je utihnila. Modre oči so vzžarevale, kot da spremljajo glas na poti skozi vsemirje.

»Glej jo, Menči, kako se je zasanjala,« je rekel očak. »Je že na križarjenju z Marjanom!«

Ženska se je zdramila in prasnila v krohot: »Ahaha! Z Darjanom, butelj!«

»Z Darjanom na križarjanju,« je pomenljivo rekel mož v gumijastih škornjih.

Fanta z očali je stresel droben smeh.

Klavdija je prižgala radio, ne zelo naglas. Glasba je komaj priplavala do miz. Emil je vseeno začutil njeno magično moč: videl je, kako so se odličnjakinji za šankom orosile oči, kako se je z obema komolcema naslonila na pult, spolzela v pripovedno pesem o neuklonljivi ženski.

Moral je na stranišče. Med umivanjem rok je prisluškoval šumom iz kabine: nekaj plastičnega, kot nekakšna ropotuljica, nato čvrsta kovinska zadrga. Mislil si je, da je šla najbrž Menči tik za njim.

Ja, vogalni stol je bil prazen. Klavdija je živahno, zdržema govorila. Redkolasec je brskal po telefonu in ji tu in tam nakazal, da jo posluša. Imela ga je zase, napočila je njena ura. (Bogve ali ji vsak večer uspe, da mu pripoveduje kot nekomu svojemu? Večja ko je ljubezen, z manjšimi drobtinami se zadovolji.)

Ko se je Menči vrnila, ni šla takoj k šanku. Z ene od stranskih miz je pobrala aluminijast pladenj.

»Bo še kdo poskusil?« je zaklicala. »Ne bom domov nosila, če jutri odpotujem.«

Poznih srednjih let, že skoraj stara, nič utesnjena v kavbojkah in salonarjih. Gibala se je odločno in samozavestno, piškote je ponujala celo rahlo vsiljivo. Klavdija je odkimala in se namrščila. Andreja si je vzela kepasto breskvico. Moški so jemali drobne piškote in jih na hitro metali v usta.

Emil je opazil, da gre gospa s pladnjem proti njemu.

»Dober večer,« je rekla in se mu nasmehnila.

Nasmeh je bil roza, sveže našminkan.

»Nikar ne vstajajte. Sem še vam prinesla za posladkat. Malo proslavljamo, jutri odpotujem.«

Pojasnila mu je, da je prijatelj (»prijatelj« je rekla s pomenljivim poudarkom) našel ugodno ponudbo za paket *Od Italije do Floride*.

»To bo pa dolgo križarjenje!« se je navdušil.

»O ja. No poskusite pecivo, celo popoldne sem pekla, zelo sem bila pridna.«

Beseda pridna je lebdela na grulečem smehu.

»Londoner štangerl,« je rekel, da bi še on pokazal nekaj šarma. (Češ, midva, gospa, sva nobel človeka.)

Ona pa: »Vzemite jabolčno pito, so tudi orehi noter, če jih imate radi.«

Predstavila se mu je: Menči. Emil, je rekel. Povedala mu je, da stanuje na prvem ovinku ob cesti na štajersko stran. »Če ste se pripeljali iz gorenjske smeri, niste šli mimo moje hiše,« je rekla.

Rajši bi sedel na obrobju in razvrščal ljudi v prizore, a če je že moralo biti, se je v pogovor spustil z užitek. Mogoče mu je zadnje dni manjkal stik z živimi ljudmi. Zaupal je gospe Menči, da kolesari za dušo.

Rad s kolesa gleda kraje in naravo, športna kondicija mu ni tako pomembna.

»Sonja, moja žena, in Sara, punčka, bosta celo poletje na morju, tast in tašča imata vikend. Jaz sem ostal doma, končujem knjigo, na daljši dopust bom šel avgusta.«

Ni ga vprašala, o čem bo knjiga, niti tega ne, koliko je stara hčerka. Vseeno se ni čutil prikrajšanega. Pastelne oči so ga opazovale natančno in naklonjeno. Premolki so bili pomenljivi. Pomenljivi premolki so bili Menčina specialnost. Pogovor se je že takrat, ne le pozneje v spominu, zdel daljši, kot je bil v resnici.

»Ljubezniv fant ste, Emil,« je rekla v eno tlečih tišin.

»Res je, ampak kako ti to veš?« bi ji odvrnil, če bi si upal.

Povesil je pogled, da ne bi uganila njegovih misli. Ne bi je hotel užaliti. Razčustvovana je bila od vina, v takem stanju se nam, če smo blagega značaja, izostril občutek za dobro in lepo.

Ker sta že lebdela med idealom in resničnostjo, si je dovolil nedolžno izmišljotino: »Spotoma sem se oglasil pri sestrični. Pianistka Anja Kogovšek Slapar, mogoče poznate? Ni sestrična v prvem kolenu, v daljnem sorodu smo. Junija je imela recital v letnem gledališču na Studencu.«

»Ne poznam,« je rekla gospa Menči. »Sem bolj nova tukaj, pred štirimi leti sem se priselila. Lepo so me sprejeli. – Pravim, da ste me lepo sprejeli, ko sem se priselila,« je zaklicala družbi ob šanku.

»Jasno, da smo te, tako fejest babo!«

Zasmejala se je in se v hipu spet zresnila. (Kot bi obračala ploščo: stran A poskočnice, stran B klavirski recital.)

»Gospod Bedjanič sigurno pozna vašo sorodnico,« je rekla. »Moj sosed. On je v kulturi. Danes ga ni, ne živi stalno tukaj.«

Vprašala ga je, ali so mu kraji všeč. Saj je kar dosti zanimivosti, tudi kulturnih, za vsak okus se kaj najde. Všeč, je pritrtil, zlasti narava. Ni lepšega kot priti z vročine v gozdni hlad.

»Emil, drevesa zdravijo,« je rekla.

»Gotovo!« je pohitel. »Je neka blagodejnost, ki jo vsak doživlja po svoje ...«

»Nič vsak po svoje,« je rekla. »Drevesa zdravijo.«

Pobrala je pladenj, se z majavim, a zanesljivim korakom sprehodila med domačini, ki si niso več jemali piškotov. Pomislil je, da jo je razjezil; bil je preveč utrujen, da bi se vznemirjal. Ko se je vrnila k njemu, je skoraj dremal.

»Pridite z mano, Emil, vam bom nekaj pokazala,« je rekla. »Ker pravite, da imate radi smreke.«

Ubogljivo je vstal in se pustil odvesti. Zunaj je bilo temno, kot je običajno na avstrijskem podeželju. (V Italiji ni nikdar in nikjer tako temno). Na terasi se je še za silo znašel, ravnal se je po spominu in po bledem soju pranih plošč. Nato je slepo sledil vodnici, ki si je svetila s telefonom. Njenemu vonju (glicerinska krema), njenim pritajenim vzklikom: »No pridite, pridite, Emil!« Šla sta po mostovžu (deske so škripale), nato rahlo navzdol, do nekakšnega balkona, kjer se je tudi on oklenil železne ograje, potem ko je

slišal, da so Menčini prstani škrtnili obnjo. Videl ni ničesar razen njenega profila, ki se je lesketal kot skažena dagerotipija: bakren obris na svinčeni podlagi. Vprašal se je, kako ji uspeva, da v čisti temi stoji tako tesno ob njem, ne da bi se ga dotaknila. Šestega čuta ji ni pripisal, čeprav se mu je v tistem trenutku zdela skoraj očarljiva.

Stala sta in plitko dihala. Na prostem, brez dvoma, in vendar ni bilo čutiti ne prostosti ne prostora, nebo je bilo iz črnega žameta, zrak se ni premikal. Gospa Menči pa je rekla – s pritajenim patosom, kot da vadi monolog pred spuščeno zaveso, ki se bo zdaj zdaj razprla pred polno dvorano: »Glejte, Emil! Vse to pod nama so Bedjaničeve smreke.«

Zapihalo je samo čez vrh prelaza, iz črne luknje spodaj ni zašumelo, le mraz je bušnil, kot da je veter dvignil pokrov z ogromne sklede ledu.

»Se zvečer vedno tako shladi?« je vprašal Emil.

Menči je vprašanje preslišala. Ob denacionalizaciji, je pojasnila, je gospod Bedjanič dobil vrnjeno v naravi. Zdaj daje v najem. Ne živi stalno tukaj, vikend ima, brunarico. Zelo se je navezal. Rad se sprehaja, zmerom govori, da pozna vsako drevo v svoji hosti.

Vrnila sta se v dom. V veži se je odločil, da bo šel spat: »Bom jutri poravnal, če bo gospodična spraševala za račun.«

Menči se je strinjala, da je pozno, tudi ona bo morala domov. Voščil ji je lahko noč in lepo križarjenje. Od vrat v kotu se je še enkrat ozrl po njej. Ne bi rekel, da se ji kam mudi. (Kje je doma, če ne v oranžni svetlobi okrog šanka, v katero je zabrodila

kot strumna upokojenka v bazen s termalno vodo: odločno, čeprav pazeč na frizuro? Na križarjenje bo šla neprespana.)

Ležal je in premišljal, da ne bo videl, kako se družba spodaj razide, in da mu je to čisto prav. (Nerodno bi bilo, če bi nazadnje ostal sam s Klavdijo.) Ob misli na smreke gospoda Bedjaniča se je silil z muzanjem, dokler ni sprevidel, da je na mestu resnoba. Fantomska drevesa so imela v sebi nekaj poetičnega, vzvišenega. Tako bi jih opisal, če bi hotel komu povedati, kakšen je bil večer v domu na prelazu.

Tik preden je zaspal, je silovito trznil, utrujenost ga je zagugala kot potresni sunek.

Zbudil ga je smeh. Pogledal je na uro, bilo je malo čez polnoč. Nehaj, Dejan, je cvilila Klavdija, nehaj, žgečka me, strgal mi jih boš, žgečka me ... In tako dalje, v nedogled, dokler ji ni za minuto dve zaprlo sape: minuto dve, ko se je namesto hihitanja razlegalo nekaj kot odmev iz telovadnice: nabijanje košarkarske žoge, poskakovanje po odskočni deski. (Ni nujno, da sta v sosednji sobi, je ocenil, skozi knauf se vse sliši.) Potem se je Klavdija spet smejala, enako glasno kot prej, le da si je zdaj med smehom od časa do časa siknila *psst*. (Tudi pila je, koza.)

»Pa kaj je tukaj smešno?« se je razjezil Emil. »Čemu se hihitaš, nesrečnica? Zakaj se smeješ najresnejši, najslavesnejši stvari na svetu?«

V globoki resnosti je zaprl oči, videl je škrlatno, kot od nekdaj, na veke vekov, zmerom enako, vsakič na novo. Škrlat in nato blisk, blisk, blisk. *La grande*

paix d'en haut vient comme une marée. Nekaj trenutkov občutek, da ne bo nikdar več treba.

Potem se lahko smejemo, če že. In to ne nervozno, ampak takole, z dna prsi, v velikih kosih, zmagoslavno, z eno samo, pa tem bolj dognano mislijo: blagor meni, blagor meni.

Ko sta se tihotapila mimo njegovih vrat, je imel roke spet pod tilnikom. (Vajen je bil višje blazine.) Skoraj bi prisegel, da sta bosa: zagotovo ne iz obzirnosti do njega, iz skrbi za red in snago. Zdelo se mu je, da sliši vžigalnik, večkratno neuspešno ukresovanje. Še zažgala nas bosta, je zamrmral.

Čudno, da je bil po celodnevem kolesarjenju čisto buden – čeprav je res, da včasih težko spet zaspimo, potem ko smo odspali uro ali dve. Nekaj ga je vznemirilo. Ne hrup, ravno nasprotno, nekaj v tišini, ki sta jo za seboj pustila ljubimca. Kot bi se mu nasmehnila priložnost, kot bi dobil namig, da lahko izživi stare, neštetokrat sanjane sanje.

Nikoli ni razumel ljudi, ki se ne navežejo na hiše. Če bi bilo po njegovem, bi obdržal vsa nekdanja bivališča. Zelo ga je prizadelo, če je izgubil pravico do vstopa nekam, kjer je bil v preteklosti domač. Po dnevi si je grenkobo lajšal z nostalgijo: »Glej, Sara, v temle bloku smo živeli, ko sem bil star toliko, kot si zdaj ti.« V sanjah je pred istim blokom stal kot poosebljena užaljenost. Srepele je v okna in se smilil samemu sebi, vedno znova vstopal, pod najrazličnejšimi pretvezami, v sanjski megli, s konkretnimi vprašanji. Kako je v kopalnici, so obdržali plinski bojler? Je dnevna soba zelo zatrpna? (Večina ljudi zatrpa

dnevno sobo z regalom, mi smo imeli samo ozke knjižne police.) Vprašanja so ostajala brez odgovorov, saj mu ni nikdar uspelo prodreti v pravi prostor. Dlje ko je blodil po sanjskem stanovanju, več je bilo sob: prvemu bivališču so se venomer pripajali deli drugih nekdanjih bivališč. V najdaljši različici sanj so se pojavljale zavite in strme stopnice. S stopnicami je prišel suspenz. Ne občutek krivde, kršil je vendar krivično prepoved! Zgolj občutek, da tvega. Srh, hladen pot na zgornji ustnici, strah, objestno veselje.

Ko se je tiste noči domislil, da je v domu na prelazu čisto sam, ga je prevzela prav takšna srhljiva radost. (Bi znal pojasniti, v čem je povezava? Bi – nekemu takemu, ki bi že sam od sebe razumel.) Oblekel se je hitro. Njegov korak je bil mehak, skoraj mačji.

Spodaj je sedel na Menčin stol. Ves vzhičen je gledal, kar mu je razsvetljevala luč iz hladilne vitrine. Običajne stvari, pripravljene za prihodnji dan, so ležale kot za zmerom odložene, kot uročeni predmeti v zakletem gradu. Girlanda nad blagajno se je rahlo, čudežno rahlo zibala v sapici izza podpultnega hladilnika. Hladilna vitrina se je neprestano vklapljala, kompresor je ječal kot živo bitje, a to bitje je spalo stoletni sen in ni kalilo samote. Mize in stole je videl v obrisih. Bili so kot srnjad, ki je plaho obstala na obronku gozda. Natančneje: kot silhuete srnjadi, kakršne v opozorilo šoferjem postavljajo ob ceste. (Ko prideš dovolj blizu, se razočaranje, ker srna z mladičem ni prava, pomeša z ganotjem nad dovzetnostjo za iluzije, ki si jo izkazoval še maloprej.)